

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	18 kor.
Hogyedévre	4 "
Helyben hátsó fordva:	
Egész évre	20 kor.
Hogyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hogyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétig és
szombat utáni napok kivételével

Berkasszóság és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszonyosság kátratók visszatérnek
vagy megérkezése nem vállalkozik.

Különzetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, jan. 29.

Nagy- és Kismagyarország.

Zichy Jenő gróf addig-addig járkált Ázsiában keresni Nagymagyarországot, míg végre Kismagyarországot sem találja most már Európában. Meghasonlott a pártjával s elkeseredve vágta oda, hogy megy, ha másképp nem lehet, egyedül, azon az uton, a melyen mennie kell.

Ázsiában a hatalmas Nagymagyarországot kereste s ime, ma Európában egyedül megy utján, a hazafiság utján. Vagy legalább úgy érzi, hogy egyedül megy.

Mögötte busongó tömeg: Apponyiek dalolják az ismeretes fuzionális kesergőt: Elmennék én, de nem tudom, hova, hova, hova...? Ide nem biztató dolog visszatérni. Előtte pedig az elkeseredett 48-asok sehogy sem akarják az ismert nőtát abban hagyni, mely azt a kérdést feszegeti, hogy mégis csak ki a hunczut? A házastársára bajosan fogja az ember országvilág előtt ráénekelni a »hunczutot«, Zichyt, az előkelő urat tehát ide sem vonzza a gusztusa. A néppárttal sokban együtt érez az ipargróf, de úgy látszik ide sem akar belépni. Marad egymagának, Beöthy társának, második árva gólyának.

Ez a mi bajunk a politikában. Nem szabad ideáliskodnunk, mert különben egyedül kell maradnunk.

Az oroszoknak szabad panszlavizmusról álmodozni, a horvátok hirdethetik, hogy Nagyhorvátország álom, de minden horvátoknak álma, Románia politikusaiknak fejtét Dákrománia ábrándja teheti ködössé s Németország lehet nagygyá a világalom jegyében... csak a magyaroknak nem szabad Nagymagyarországról álmodozni másutt, mint Ázsiában.

Pedig olyan szerény a mi Nagymagyarországnak!

Dehogy követjük Hoitsy Pált, a kitünő csillagászt, a ki a teleszkópja segítségével valahol a Balkán vizválasztójánál látta meg a magyar birodalom jövő határát! Nem óriás kígyó Magyarország, hogy megemészthetetlen koloncokkal tömje ki magát. A mi Nagymagyarországnak megmarad szépen a Kárpátok tövében, a hol a fenyeseket a magyar vér szinezi olyan haragos vörösre s nem terjed tovább, mint az Adriáig, a melynek kék hullámaiba annyiszor hullottak a velünk vívott csatákban elesett délszláv vitézek asszonyainak szomorú könnyei.

Csak azt a területet akarjuk, a melyet magyar vér szentelt meg. De azt akarjuk, hogy ez a terület aztán magyarul dicsérje az Istent.

Zichy Jenő gróf példája a tanúság reá, hogy ma még erről a Nagymagyarországról sem beszélhetünk. A horvát utlevelek megszavazása után jönnek a katonai javaslatok, a melyekben megint csak marad minden a régiben. Fejérváry báró klasszikusan katonai rövidséggel így

indokolta meg ezt: »Nem lehet az egész világot magyar kaptafára huzni!«

Pedig dehogy van az egész világról szó! Hoitsy megállott a Balkánál, a 48-as párt megáll a Lajtánál és Szávánál, Apponyi megállt az Exercier-Reglementnél, de az irányadó politikának ez még mind Nagymagyarország, álom. Meg kell állanunk a saját küszöbünkön, azon belül van Kismagyarország. Annak szabad magyarnak lennie.

Mihelyt kilépünk, a magyar köpenyegét befelé kell fordítani s a belésével kifelé viseljük, a belevartt kiegyezési czéggel együtt. Magunk közt beszélhetünk Magyarországról; de a mikor Széll Kálmán beterjeszti a legújabb kiegyezési javaslatokat, ott már a magyar korona országairól és a birodalmi tanácsban képviselt országokról van szó. Rövidebb volna ugyan így: Magyarország és Ausztria, de hát odaát sokan a Nagyausztriáról beszélnek s ennek jobban megfelel csak Budapesten és Bécsben képviselt országokról beszélni. Ha Zágrábra megyünk, már ott nem hiszik, hogy Magyarországon vagyunk. Magyarország megáll a Drávánál, megáll a nemzetiségi egyházak tanácstermének küszöbén, megáll a katonai őrház előtt, megáll a törvénykönyv fedelén kívül, megáll mindenki előtt, a kinek nem tetszik ez az egykor félelmes szó: magyar!

Oh, beh iczi-piczi Kismagyarországgá zsugorodunk össze a valóságban! Nagymagyarországot nem is meri más keresni,

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A teás-csésze.

Írta: Alphonse Delatoire.

— Csakugyan nem parancsol teát, uram?
— Igazán nem kérek.
— Pedig jó, higgye el nekem. A saját kezemmel forráztam le, ezzel a kézzel, amelyről olyan hízelgő bókákat szokott mondani.
— Nem is a teáról van itt szó...
— Hanem?
— Megvalljam önnek az igazat? De olyan neveltséges.
— Annál inkább. Miről van hát szó?
— A csészéről.
— A csészéről? Nem tetszik önnek ez a csésze? Szász porcellánból készült, uram. A hozzáértők el vannak ámulva a látásra. Egyébként, ha kívánja, adhatok másikat.
— Kérem asszonyom, hagyjuk ezt. Mind-egy, hogy a csésze meissenai porcellán-e, vagy sèvres-i, lehet régi, vagy új, drága, vagy olcsó... hogy teáscsésze, az már magában véve...
— De most már kezdek ám igazán kíváncsi lenni. Honnan származhatik önnek ez az ellenérzése a csészék iránt? Először hallok életemben ilyesvalamit. Egész különös faja az idioszinkráziának...
— Istenem, tehát mégis csak kiereszkolja bulólem a gyónást? De én olyan jelentéktelen-

nek tartom a dolgot, hogy jobb volna valami másról...

— Nem, nem. Tudni akarjuk, s önnek el kell mondania, hogy miért érez ellenszenvet a teáscsészékkel szemben.

— Az ellenszenv, asszonyom, nagyon gyenge kifejezés. Gyűlölködöm őket, irtózom tőlük nem tudok rájuk nézni. Feltettem, hogy bosszút állok rajtuk, ahol érem őket.

— Halljuk! Halljuk! Ez valami egészen rendkívüli dolog! De beszéljen már hiszen megöl a kíváncsiság.

— Tehát könyörtelenül kívánja?

— Könyörtelenül.

— Nos akkor hát el kell mondanom. Előbb azonban engedjen meg egy kérdést. Tudja, hogy mi az az elektromagnetizmus? Ha tudja, annál jobb. Otven esztendővel ezelőtt még aligha volt asszony a világon, aki tudta volna. Az elbeszélésem bevezetéseül ugyanis a fizikából vett hasonlatra van szükségem. Ön tehát tudja, hogy ha egy darab lágy vasat dróttal körülcavarunk s a dróton át elektromos áramot vezetünk, a vas mágnessé változik át s mind-addig megmarad a vonzóereje, amíg az áramot félbe nem szakítjuk. Ezen az elven alapul a táviró és — sok szív, ugye női, mint férfui. Nem érti, hová célzok? Mindjárt érthetőbben is megmagyarázom. Ahogy vannak ilyen indukciós áramok, úgy vannak indukciós érzelmek is, azaz vannak szívek, amelyek szeretnek mindaddig, amíg más valami érzelemtől, mintegy elektromos áramtól vannak körülveve. S ahogy az áram megszakadásával a vas el-

veszti mágnenes erejét, úgy elveszítik ezek a szívek a szerelmüket — a vas nem vonz többé, a szív nem szeret többé.

Ha ez a törvény általános értékű volna, akkor minden szerelmes pár jól berendezett táviróállomás lenne. A szívük úgy működne, mint a távirókészülék s szerelmük hasonlatos lenne a rendes, szokásos táviratváltáshoz. Milyen kár, ugye asszonyom, hogy a természet nem így alkotott bennünket! Akkor nyugodt lenne az életünk, nem volnának szívbéli drámák s az elszenvedett szerelmi bánat miatt kevesebb ember esnék kétségbe. Hogy miért mondom el önnek mindezt? Nos, csak azért, hogy megértessem, hogy miért szüntem meg egyszerre szeretni a menyasszonyomat.

— Hogyan, önnek menyasszonya is volt?

— Lássá, hogy kerekedik egyik érdekességből a másik. Persze, hogy volt menyasszonyom is. Nem tartott ugyan sokáig a dolog, de ha nem lett volna az a csésze...

— Ah, elérkeztünk végre a csészéhez!

— Még nem, de nemsokára ott leszünk. A menyasszonyom fiatal özvegy volt, csinos, bájos, gazdag. Volt még két kiváló sajtósága, de ezek csak addig bájosak, amíg nem látjuk meg a kellemetlen oldalukat is. Szeszélyes és hirtelen haragu volt a menyasszonyom. Elhiszi-e, hogy a szeszélyeit rendíthetetlen nyugalommal viseltem el? Valóságosan makacs voltam a béketűrésben, próbára akartam tenni a menyasszonyomat is, magamat is. Urnóm-

mint az utazó — Azsiában s a csillagász — a holdban vagy a Balkánon.

Ezt az iczi-piczi Kismagyarországot óvja izzadva a liberális többség; férfiasan tett Zichy Jenő gróf, mikor nem akar tovább részt venni a kislelkű munkában.

Ha majd egykor többen követik példáját, akkor lesz újra *Magyarország*.

Dr. K. A.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, jan. 29.

A Ház mai ülésén egyedül Komjáthy Béla beszélt. Beszéde nem keltett nagyobb élénkséget.

Annál élénkebb volt a folyosó, mely még mindig gróf Zichy Jenő tegnapi beszédének hatása alatt állt. A hazafias főurat megjelenésekor meleg ovációban részesítették.

Hire jár annak, hogy a folyosón már napok óta nagy az elégedetlenség a szabadelvű párt több tagjánál, mert a javaslatok elve és ígéretével, melyet választóinak tett, ellenkeznek.

Később már nevekkel is állottak elő. Gróf Bethlen Bálint, Pintér Gyula, Gorove László és Lendl Adolf képviselők lennének azok, kik a javaslatokat semmi szín alatt megszavazni nem akarnák s inkább készek kilépni a szabadelvű pártból. Beszélnek, hogy az elégedetlenek közt a volt nemzeti pártnak egy oszlopos tagja is szerepelt, de ez utóbbi illetékes helyről oly kielégítő felvilágosítást kapott, hogy szándékától elállott.

Mind ezek azt mutatják, hogy Zichynek követői is lesznek még. Az ellenzék hűen ragaszkodik a javaslatok megobstruálásához. Ujabban Darányi Ferencz, Bakonyi Samu, Beöthy Akos, Ilyés Bálint, Kapottsfy Jenő, Kelemen Béla, Trubinyi János és gróf Benyovszky Sándor iratkoztak fel.

Elnök: gróf Apponyi Albert.

Az ülés megnyitása után a napirendre tértek át

az ujonczjavaslatok

folytatólagos tárgyalására.

Komjáthy Béla: Nemzeti haderő nélkül — amint azt a Ház tisztelt elnöke egyik régebbi beszédében igen helyesen kifejtette — független ország nem lehet. (Ugy van!) Ha a nemzeti haderő fejlesztéséről volna szó, nem zárkózna el az áldozatok meghozásától. Hiszi, hogy pártkülömbőség nélkül elismerik azt, hogy az a nemzet, melynek nincs önálló hadserege, mely nem független, nem nyugszik erős alapon. A közös hadsereg a mi erőnknek fogyasztása. Ellentétben áll mindennel, ami magyar, szellemmel, kultúrával, aspirációval. (Ugy van!) Hivatkozhatna e tekintetben a Ház elnökének fejtegetéseire a legutóbbi véderő vita alkalmával, de nem teszi, mert ugyis ösmeretese az az. Annak a pártnak, melynek büszkeséggel tagja, (Ejzenzés a szélsőbalon.) mindig a tárgyalagosság volt a vezérfonala.

A közös hadsereg nyelvében, tetteiben, törekvéseiben csak utját állják a mi aspirációknak. (Ugy van!) Kéri a honvédelmi minisztert, bizonyítsa be, hogy Magyarország koronás királya hol vette azt a jogot, hogy a vezénylet nyelvét a németet tegye? A nemzet átadta a királynak a jogot, hogy intézkedhessék a hadsereg felett, de nem mondott le a nyelvéről. (Ugy van!) Hiszen akkor a király a szanszkrit nyelvet is behozhatta volna, mely éppen olyan idegen nekünk, mint a német, de még sem fűz hozzá olyan sok keserű emléket. (Ugy van!) Az ország mai helyzetét ösmerjük. Kereskedelmünk pang, az ipar fejlődését meggátolja az önk politikája, az ország nyomorog és mégis ilyen javaslatokkal jönnek ide. Hát hol a lelkiismeret?

Felkiállítások a balon: Alszik!

Komjáthy: Nagy könnyelműsége mutat ez s arra, hogy azok az emberek nem az ország, de a maguk érdekeit tartják szem előtt. (Ugy van!) De hát van-e önk között odaát valaki, aki megkapta választóitól a jogot arra, hogy az ország terheit emeljük?

Felkiállítások a szélsőbalról: Dehogyan van!

Komjáthy: Reasummálja az elmondottakat. Ő csak nemzeti hadseregnek hoz áldozatot. (Zajos helyeslés a balon és szélsőbalon.) Arról szeretné meggyőzni a tuloldalt, bár tudja, hogy meddő munka — hogy mi lenne kötelességük a haza iránt. (Halljuk!)

Bizonyítékait éppen a tuloldali képviselők szavaiból akarja meríteni. (Halljuk! Halljuk!) 80700 ujonczsal akarják most emelni a hadsereget. 1889-ben jelentkezett először az ujonczemelés szükségessége, akkor a hadügyminiszter

azt mondotta, hogy az emelés csak 400.000 forintba fog kerülni. A 89-iki delegációs albizottság azt mondotta, hogy az emelés nem fog több szükségletet igényelni. Sajátságos, ugyanazt mondták akkor, mint most. (Derűtség). Ő Fejérváry Gézának mindent elhisz, zsírálta is ezt a hadügyi albizottság — és már 1890-ben emelkedett a kiadás és azóta emelkedik minden évben s négy éven belül 27 millió teher lett. De ez még nem a vég. Ezt az előadó ur is elismerheti.

Münnich Aurél: De nem a véderőre! (Zaj a balon.)

Rákosi: A tékozló fiu beszél így!

Komjáthy: 1893-ban a német hadsereget emelték, erre a mi hadügyi bizottságunk azonnal szintén emelte az ujonczjutalékot. A mostani költségvetésnél a véderőbizottság előadója azt hozta fel indokul, hogy a létszám azért felik ki, mert a csapatok létszáma leszállított, 88-ban 150 ezer s egy néhány volt a tisztis létszám, 89-ben már 160 ezer volt — a gyalogságnál a létszám tehát nem szállíthatott le. Eppen így van a lovasságnál, tüzérségnél stb. Es ez évről-évre nagyobbodik. Ez tehát kontroverzia az előadó szavaival szemben. Allítását az adatok hosszú sorozatával bizonyítja.

Elnök: Az ülést 10 perczre felfüggeszti. Szünet után Komjáthy kibeszélte az ülést.

A szinügyi bizottság ülése.

Előrelátható nagy vitát provokált a szinügyi bizottság tegnapi ülésén Somogyi fűtés és világítás iránti beadványa.

Tegnapi számunkban megemlékeztünk már erről a beadványról, s ennek a megokolásáról, a minek alapján Somogyi a fűtési és világítási díjak elengedését kéri. A szinügyi bizottságban alapos vita tárgyává tették e kérelmet, s amíg néhányan megszívelendő igazságokkal érveltek Somogyi kérelmének méltányossága mellett, erős és igaz bírálatot is hallottunk a szintársulat fejellen vezetéséről.

Altalánosságban megegyezett a vélemény arra nézve, hogy a nagyváradi szinészet, ha azon az első niveauon akarjuk tartani, ahol a multban állott, előbb-utóbb anyagi támogatásra szorul, de e támogatás. mivel a város újabb megterhelését vonná maga után, csak a jövő évi költségvetés keretében eszközölhető.

Ismét elhangzottak Somogyira és társula-

nek egy intése elég volt, hogy engem akármire rávegyen. Nem volt áldozat, nem volt kísérlet, amire képesnek ne éreztem volna magamat, csakhogy neki tesse. Nem fogom önnek elmondani szerelmem történetének minden részletét — így gyorsabban eljutok a végzetes csészéhez, amely bizonyára jobban érdekli önt, mint szívbeli történetem. Vagy nem? Hiszen a kíváncsiság kiölt minden érzést, még a részvétet is a nő szívéből.

— Csak folytassa uram a történetét közbevetések nélkül.

— Parancsára. Tehát saját magam előtt úgy tűnt fel a dolog, hogy fűlig szerelmes voltam fiatal özvegyembe. Kész lettem volna érte, mint hajdan Jákob Rákheiert, hét esztendőig vizet hordani a kutból, birkát, kecskét, tehenet őrizni, hogy aztán őt vihassam ki magamnak szolgálataim béreül. De mindez csak csalódás volt tőlem. Alapjában véve bele voltam fáradva a szeszélyeibe, s nagy halkan többször is megvallottam magamnak, hogy meguntam az egész dolgot, s hogy elérkezett a lázadás ideje. Csakhogy ezt nem olyan könnyű volt véghezvinni. Az uram nagy zsarnok volt, nem tűrt ellenmondást, feltétlen meghódolást kívánt. Már az is nagy kegy volt, hogy az estímet nála ülhettem, — ilyenkor az erkélyen ülve ittunk teát, s jövődöbeli boldogságunkról beszélgettünk . . .

— S a csésze?

— A csésze a társával együtt minden nap ott állt közöttünk az erkélyen a kisasztalon. Föléje hajolva turbékolunk, mint egy pár

galamb a forrás mellett. A tea, amely néha tulságosan édes volt, néha meg egyáltalán nem volt édes, rendszeren egészen kihűlt, mert nem volt időnk meginni. Egy nap . . .

— Ah végre!

— Egy nap tehát megjelent közöttünk a gonosz lélek.

— Uram, a gonosz lelket talán hagyjuk inkább el. A gonosz lelkek nem szoktak illedelmese lenni.

— Sajnálom, asszonyom, hogy most az egyszer nem kerülhettem el . . . csak a gonosz lélek lehetett az, aki özvegyemet rábirta, hogy tőlem azt követelje, hogy igyam ki a teámat, bár mikor megkóstoltam, félrehúztam a szájamat. Valami sajátságos íze volt, szappanra, vagy pacsulira emlékeztetett, azonkívül pedig hideg és keserű volt. Még ma is elfog az nndor, ha arra az izre gondolok. Czivódás támadt a dologból. Mentől inkább ellenkeztem én, annál inkább megmaradt menyasszonyom a követelése mellett. Komoly veszekedés támadt közöttünk, szúrós, éles szavakat váltottunk, a menyasszonyom nem engedett a makacságából, én pedig megesküdtem, hogy nem fogadok szót.

— Nem issza meg? — Nem. — De én akarom. — Hiába akarja. — Tehát parancsolom! — Azt is hiába cselekszi. — Merészel megtagadni tőlem ilyen kicsiséget? — Eppen azért, mert kicsiség!

Igy czivakodtunk majd egy órahosszat, nem mint jegyepár, hanem mintha régen férj és feleség volnánk. Szeszélyes menyasszonyomban

fölébredt a hirtelen harag is. Ó, asszonyom, nőnek férfi jelenlétében soha nem szabadna haragba jönni, már csak azért sem, mert akkor megcsunyl. Tud-e ön haragudni?

— Mi történt a csészével, azt mondja meg.

— Hogy a csészével mi történt? A csésze az aljával, a teával, a kanállal, s — az én szerelmemmel együtt kirepült az ablakon.

— Hogyan? Ó, a kintinően nevelt ember ilyen udvariatlanul viselkedett? S hozzá még annak a hölgynek a házában, akit feleségül akart venni? Hogyan feledkezhetett meg magáról ennyire?

— Ah, asszonyom, ha én ragadtattam volna magamat ennyire a haragtól, akkor ma már házas ember lennék s az eszüvöm után megtudtam volna, hogy a festők rosezul teszik, ha a furiákat csunyanak festik. Fájdalom, nem én voltam az, aki a csésze teát kidobtam az ablakon, hanem maga a menyasszonyom. Ő, ugy-e, ez felháborítja, ámulatba ejti önt, megfoghatatlannak tetszik ön előtt? Engem akkor még jobban felháborított. Nem; olyan asszonyt nem vehettem feleségül, aki haragjában úgy hajigálózik a teáscsészével, mint más a labdával.

— Miféle asszony is volt az?

— Szép, mint az angyal, arról biztosíthatom, de gonosz, mint ezer kis manó. Az után a jelenet után elváltunk s csodálatos: a szerelmem egy pillanat alatt ezer szilánkra zúródott szét, akár csak a csésze. De attól a naptól fogva gyűlölöm a teáscsészéket.

tára azok a már-már komikussá váló bírálatok, melyek rendszeresen így kezdődnek: egyetlen szót sem emelhetünk Somogyi direktor szaktudása és áldozatkészsége ellen, — de... és itt következnek azoknak a mizeriáknak mérhetlen sora, a melyek elhidegítették Nagyváradi közönségét a színházról, s a minek következménye az lett, hogy *Somogyi* az állítólagos anyagi tönk előtt a város ingyen fűtés és világításával akarja az első három év mérlegét helyre ütni a mit az eddigi vezetéssel félrebillentett.

A hosszas vitatkozás eredménye végre az lett, hogy Rádl Odön és Miskolczy Barnabás egyesített indítványára kimondotta a bizottság 7 szavazattal 6 ellenében, hogy pártolólággal terjeszti föl Somogyi kérelmét a közgyűlés elé, jóllehet az ígéret rendkívül gyöngye mézes madzag, mert anyagi megvalósítása fedezet hiányában, a közel jövőben lehetetlen.

A bizottság üléséről részletes tudósításunk a következő:

Jelen voltak: *Hoványi* Géza elnökle alatt Rádl Odön, Rimler Károly, Beczkay Lajos, Kurländer Ede dr., Deési Géza dr., Miskolczy Barnabás, Radó Ignác dr., Stark Gyula, Komlóssy József, Gyémánt Jenő, Kőszeghy József, Eleméry Ferencz jegyző, Erdélyi Miklós titkár a színtársulat képviselőjében.

Az ülés megnyitása után *Hoványi* Géza elnök előterjesztette a jövő hónap műsorát, melyet a következő darabokból állított össze a színház vezetősége:

Monna Vanna, Egy éj Velenczében, Jack és Bob (operett), Ko dus diák, Böregér, Bajazzók, Angot asszony leányai, Házasodjunk, Csepürágók, Svihákok, Jó Fülöp, István vajda (uj) Dolovai nábob.

A műsort a bizottság megjegyzés nélkül tudomásul vette.

Ezután elsőnek *Kurländer* Ede dr. szólalt fel az páratlan bérlők érdekében, a kikkel aránytalanul mostohábban bánik a színház vezetősége, mint a párosokkal.

Ez irányban valamely intézkedést várnak a páratlan bérlők, mert az eddigi premierek s az Ujházi esték nagyobb fele a páratlanok bérlőire esett.

Hoványi Géza erre vonatkozólag megjegyzi, hogy az csupán a véletlenség dolga s egyébb iránt sem lényeges az, nézete szerint, hogy premieren vagy másodsor kapja valamelyik bérlő a darabot, fő az, hogy mind a két fél egyforma jó előadásban láthassa.

Majd *Beczkay* Lajos szólalt föl az eddigi műsor ellen, különösen a népszínművek mellesét hangoztatja s indítványozza, hogy a népszínműveket gyakrabban tűzzék műsorra.

Ez indítványhoz *Rimler* Károly polgármester teljes lélekkel hozzájárul s kijelenti, hogy hangzatos jelszavak tévesztik meg az igazgatót és szoritják ki a népszínművet a műsorból, pedig példával igazolja a Falu rossza előadása, hogy a népszínműveknek is van közönsége. Indítványozza, hogy mondja ki a színtügyi bizottság, hogy legalább vasárnaponként népszínműveket tűzzenek műsorra.

E felszólalások után tárgyalásra kerül

Somogyi kérelme.

Elsőnek *Miskolczy* Barnabás szólott a kérelemhez. O már a színház építések tisztában volt azzal, hogy a nagyváradi igényeknek megfelelő társulat támogatására városi subvenció szükséges. Nektünk, ugymond, elsőrangú színtársulat kell, amelynek fenntartása nagy összeget emészt föl s amit a mostani színházlátogatásból az igazgató elő nem teremthet. Indítványozza, hogy a bizottság tegye magáévá Somogyi kérelmét s terjessze pártolólággal a közgyűlés elé.

Hlatky Endre mindenben hozzájárul a *Miskolczy* indítványához.

Rimler Károly: Időelőttinek tartja jelenleg a színtársulat kérelmét. Aki ismeri a város háztartását, nagyon jól tudja, hogy a költségvetés egyensúlyát csak a legkörülményesebb

gazdálkodással lehet fenntartani, s abba most egy 8000 forintos terhet beilleszteni lehetetlen.

Egyébiránt is jogosultatlan Somogyi kérelme, mert ez év az első három éves ciklusba tartozik, s az eredeti szerződés értelmében jól tudta Somogyi, mire vállalkozik és e három éves üzlet semmiesetre sem záródik veszteséggel.

Hiszen az első két év nyeresége busásan kárpótolja az ideai veszteséget.

Elismeri, hogy Somogyi nagy áldozattal tartja feon a vidék egyik legnagyobb színtársulatát és meg is szavazná a segítséget, ha az a város megterhelése nélkül történhetné. Mint méltányos kérést annak idején, az 1904-iki költségvetés megállapításánál, amennyire lehet figyelembe veendőnek tekinti, de jelenleg időelőtti Somogyi kérése.

Az anyagi tönkkel való fenyegetőzéstől pedig a bizottság nem győződhetik meg, mert nem ismeri Somogyi üzleti könyveit.

Indítványozza, mondja ki a bizottság, hogy 1904-től kezdve pártolja Somogyi segítségét, amennyire a költségvetés megengedi.

Harmathy Károly hozzájárul a polgármester indítványához.

Ezután *Gyémánt* Jenő dr. beszélt a polgármester indítványa ellen. Helyteleníti, hogy ígéretet tegyenek a jövőre nézve éppen *Somogyinak*, a ki egyáltalán nem szerzett érdemeket erre. Különben sincs a nagyváradi társulatnak subvencióra szüksége, ha jó, igazi művész erőket hoz ide az igazgató, megél a közönség pártolásából is. De Somogyi azért szorul a város subvenciójára, mert még a mostani társulat erőit is elbocsátja, s így még ígéretet sem tesz a jövőre nézve, miért igérnének tehát mi subvenciót neki.

Indítványozza, hogy a bizottság ne adjon helyt Somogyi kérelmének.

Erre *Rádl* Odön emelkedett szólásra. O nem a Somogyi egyéni kérelmének, hanem a színtársulat ügyének tekinti a dolgot, s így magasabb szempontból tekintve, elesnek a Somogyi ellen emelt vádak, s az marad a kérdés, mennyire szorul a nagyváradi színtársulat a város támogatására.

Ha volna fedezet, ő is minden habozás nélkül hozzájárulna a *Miskolczy* indítványához, de mivel nincs, csak erkölcsi súlya lehet annak, ha a bizottság pártolólággal terjeszti a közgyűlés elé Somogyi kérelmét. Ezt pedig minden kockázattal nélkül meglehet a bizottság, mert ha a közgyűlés nem találna fedezetet, úgy sem teljesíti az igazgató kérését. Ha pedig igaz a Somogyi kérelme, s a színház megbukik, ismét a város nyakába szakad a teher, tehát indítványozza, hogy pártolólággal terjesszék a beadványt a közgyűlés elé.

Rádl beszéde után *Kurländer* Ede beszélt hevesen a kérelem ellen. O szerinte nem igazságos az, hogy azok megadóztatásából adnak subvenciót a színháznak, a kik soha felé se néznek a színháznak, mert nem telik nekik művelvezetnie, de mégis segíteni akarna a színtársulat és a színtársulat ügyén, ha valóság volna a Somogyi indoklása és csakugyan meg kellene a nagyváradi társulatnak subvenció nélkül buknia. Ez nem áll. Somogyi megbukhat, de a maga hibájából, mert az elsőrendű erőkel sem tud mit sem produkálni.

Figyelmeztette ő már régebben a várost, hogy mért nem hajtja be havonként a fűtési és világítási díjakat, mert az így felgyűlt összeggel a város maga adja Somogyi kezébe az elengedés iránti kérelmet.

Felesleges, hogy fejtegetse azt a fejletlen rendszert, a mely tönkre teszi Somogyi társulatát, a ki tudná tüntetni, hol költ Somogyi feleslegesen.

Minden darabot akkor kapunk mi, mikor már senki sem kíváncsi rá. Ezért szokik aztán el a közönség a színházról.

Elfogadja a *Gyémánt* Jenő dr. javaslatát.

Erre válaszulva *Hlatky* kijelenti, hogy ilyen érveléssel nem lehet ebben a dologban czélt érni.

Nem azért szokik el a közönség a színházról, hanem mert a modern irányzat olyasmint visz a színpadra a mit az ember nem mutathat meg a családjának.

Ezeket a darabokat pedig itt a színtügyi bizottságban is hangosan követeli a publikum.

Nos hát mit tegyen az igazgató? Kénytelen azokból összeállítani a műsort. Ezért szokik el a régi színházjáró közönség a színházról.

Hozzá szólottak még a kérelemhez Radó Ignác és dr. Deési Géza. *Deési* más okokban keresi a színházpártolás hiányát. Különösen gazdasági okai vannak annak és az, hogy nincs többé idealizmus a színház iránt.

Végül *Hoványi* Géza elnök összegezte az indítványokat, s azon nézetének ad kifejezést, hogy a Rádl és *Miskolczy* indítványát összegezve bocsássák szavazás alá.

A szavazás eredménye a következő: 7 szóval 6 ellenében elfogadták a Rádl Odön módosított indítványát, melynek értelmében a kérelmet pártolólággal terjesztik a közgyűlés elé.

A polgári iskola fejlesztése.

— A közs. iskolaszék ülése. —

A nagyváradi községi iskolaszék tegnap délután hosszú és érdekes ülés tartott.

Magas színvonalon álló vita fejlődött ki a felett, hogy a közs. polgári finiskolánál a jövőben fenntartsák-e a párhuzamos osztályokat. Különböző oldalról vitatták meg a kérdést s a vita kiterjedt a polgári iskolák szervezésére s a társadalomra gyakorolt befolyására.

A vitából nemcsak a párhuzamos osztályok kerültek ki épen, hanem győzött a polgári iskola s kialakult az annak teljes kifejlesztése iránti akarat is.

Az érdekes ülés lefolyása a következő volt:

Rimler Károly polgármester elnökle alatt jelen voltak:

Ritoók Zsigmond, dr. Berkovits Ferencz, dr. Molnár Imre, Hlatky Endre, Bordé Ferencz, Stark Gyula, Novotny S. Alfonz, dr. Vucskies Gyula, dr. Hoványi Géza, Szokoly Tamás, dr. Grósz Menyhért, Váradi Mór, Gábel Jakab, Máthé Lajos, dr. Dóri Ferencz, dr. Kecskeméti Lipót, Beczkay Lajos, Sulyok István, Materny Imre, dr. Adorján Armin, Komlóssy József, dr. Nagy Géza, dr. Radó Ignác, továbbá a csoportigazgatók: Aberle Hermin, Balogh Károly, Bérczyné H. Paula, Bodnár János, Istvánffy József, Katonáné T. Róza, Markovits Pál, Rátkay József, Rechné B. Zsófia, Tóth Mariska, Vaday József, Winkler Lajos és Báthy Zoltán jegyző.

Rimler Károly elnök apróbb dolgokról tett a gyűlés megnyitása után jelentést. Ezek között bejelentette, hogy a kiküldött bizottság benyújtotta a felügyelő-igazgató hatáskörének megállapításáról készített szabályrendelet-tervezetet. — A polgármester jelentését tudomásul vették.

Szokoly Tamás a napirend előtt felszólalt. Azt állítja, hogy a törvény ellenére Nagyváradon nem írják össze pontosan a tankötelesséket s a beiratkozottak közül is ezek nem járnak iskolába. Jövőben a törvény szigorú betartását követeli.

Rimler Károly kijelenti, hogy amennyiben emberileg lehet, a tankötelesséket összeírják. Az iskolába való járást pedig a hatóság ellenőrzi.

Az alelnök választása.

Elnök előterjesztette, hogy dr. Berkovits Ferencz iskolaszéki alelnök ezen tisztéről lemondott.

Hlatky Endre tudja, hogy dr. Berkovits Ferencz egészségi okból és elfoglaltsága miatt ragaszkodik lemondásához. Tehát a választásról kell gondoskodni. Olyan embert kell választani, aki ismeri a város tanügyét és a viszonyokat. Ajánlja, hogy Bordé Ferencz főjegyzőt válaszzák meg az iskolaszék alelnökévé.

Egyhangulag *Bordé* Ferenczet választották alelnökké.

A csoport-igazgatók jelentései.

A polgári finiskola igazgatójának jelentésében lényegesebb az, hogy Báthy Zoltánt ne

nyokat pótolja, mert ellenesében az ő költésére készített el a város. Keller József megkereste a tanácsot, hogy hajlandó a megrepedt califorokat kicserélni a mellékhelyiségek fűtését rendbehozni, hogy megfeleljenek. Bővítést vagy változtatást azonban nem esz-közöl, mert a mostani berendezés megfelel. Az előcsarnokot, már csak egészségi szempontból sem fűtik másutt annyira, mint itt. Kéri, hogy ajánlatát fogadja el a város a jövő szezonban öt bizzák meg a fűtéssel, hogy a berendezés jóságát bebizonyítsa s ezáltal cégét rehabilitálja.

* **Apolási díj a gyermekkorházban.** A belügyminiszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a Gyermekkorházban a napi ápolási díjat az 1903. évre 1 kor. 90 fillérben állapította meg.

* **A »Sárrét« alispánjelöltje.** Tudvalevő, hogy Biharmegye volt alispánja néhai Szunyogh Péter helyére három komoly jelölt van, *Miskolczy Ferecz* a központi, dr. *Beöthy Pál* a cséffai és végül *Fráter Barnabás*, a derecskei járás főszolgabírája. Mindhárom jelöltnek, mint az előjelekből látszik, máris rendkívül nagy pártja van és még most nem lehet biztosan tudni, hogy kinek javára dől el a győzelem. Tegnap, mint tudósítónk telefonon jelenti, Berettyó-Ujfaluban a »Sárrét« megyebizottsági tagjai jöttek össze értekezletre az alispán választás ügyében, melyen mintegy 60-an jelentek meg, köztük a megyei közélet számos vezérszerepet játszó tagja. Az értekezleten mindenekelőtt az elnököt választották meg *Csapó Dezső* tekintélyes földbirtokos személyében egyhangulag. *Csapó* elfoglalván az előző székét, kegyeletes szavakkal emlékezett meg a vármegye kiváló alispánja elhunytáról, felsorolta érdemeit, majd azon reményének adott kifejezést, hogy utódja, legyen az a három érdemes pályázó közül bármelyik, az ő szellemében fogja a vármegye ügyeit vezetni. Végül a jelölt személyében való megállapodásra vonatkozó javaslatteire felkéri *Buday Józsefet*, ki kifejti, hogy habár mindhárom pályázó disz lenne a vármegyének és megfelelné a fényes, de nehéz állásnak, szükséges, hogy a megyebizottsági tagok egy jelölt személyében állapodjanak meg. Ő szívesen lélekkel ajánlja a már Er-Mihályfalván is tartott értekezleten jelölt *Fráter Barnabást* (zugó éljenzés) a derecskei járás közzeretében álló kiváló alispánját és kéri csatlakozzanak az ő zászlaja alá. Az előirjesztést lelkesedéssel elfogadták, egyúttal kimondták, hogy csakis tisztességes fegyverekkel mennek a választási harcba, továbbá azt is miszerint mindegyik jelölt főszolgabíró, s így az alispáni szék betöltésével egy főszolgabírói állás üresedik meg, azt *Kelemen József* szolgabíróval óhajtják betölteni. Ezzel a lelkes hangulatban lefolyt jelölt értekezlet *Fráter Barna* elttetésével véget ért. — Itt említjük meg, hogy a *Beöthy*-párt február 1-én tartja első nagyobb szabású értekezletét *Bölyny József*-nél.

* **A szerb király és az új bélyeg.** A szerb király új bélyegeket készíttetett az arcképével és evégből megbízott egy festőt a bélyeg mintájának elkészítésével. A festő, aki egyébként udvari ember volt, annyira szépítette a királyt a képen, hogy az nem állhatta meg szó nélkül.

— Nem, ilyen szép mégsem vagyok — mondotta — csinálja meg úgy, hogy jobban hasonlítson hozzám.

Ami mindenesetre amellől tanuskodik, hogy Sándor szerb királytól távol áll a hűség. A történelem különben mutat fel már ilyen mentességet a hűség alól. Ott van például Cromwell, aki mikor Lely Péterrel megfestette magát, így szólt hozzá:

— Használja fel egész művészetét, hogy amennyire csak lehet, hasonlítson hozzám a kép. Különösen pedig megkívánom, hogy minden ráncz, szemölcs és ragya ott legyen. Ha nem, akkor egyetlen fillért sem kap.

* **Az orvosegylet vendége.** A biharmegyei orvos-, gyógyszerész- és természettudományi egyelet jövő hó 1-én szakülést tart, melynek érdekessége dr. *Marschalkó Tamás* kolozsvári egyetemi tanár előadása lesz, ki vendégként lesz jelen az orvosok gyűlésén. A tudós tanár a következő czímmel tartja meg előadását:

1. A dermatológia helyzete az egyetemi oktatásban a gyakorlati orvosképzés szempontjából.

2. Néhány érdekesebb dermatológiai esetről (betegek, stereoskopikus képek, moulageok és görcsői készítmények bemutatása.)

Az ülés a bábaképző intézet nagytermében lesz megtartva, s délután 5 órakor kezdődik.

* **A tiszteletlen verseny czímmel** lapársunk, a »Nagyvárad« kíméletlenül megtámadta a lap keddi számában *Mertz Nándor* utóda czéget, mert ez hirdetésében a nála vásárolt kávé és tea után ugyanannyi mennyiségű cukrot biztosít ingyen vásárlóinak. Tegnap este felkérattunk annak közlésére, hogy a megtámadott cég a Nagyvárad ellen a támadó cikkt miatt megindította a sajtóper tárgyalását.

* **Az Akadémia elnöke a Balaton jegén.** Eötvös Lóránd báró, az Akadémia elnöke és Pekár Dezső dr., a tudomány-egyetem fizikai tanársegéde tegnap délben elutaztak a Balatonra, ahol földmágnességi méréseket végeznek. A befagyott hó hátán fognak lakni s már föl is állítottak számukra két hordozható sátrat. A sátrakat petróleum-kályhával fűtik. Az élelmet vitorlás szánon viszik a kutatók szállására, amely messze benn van a Balatonban. Egyelőre három hétre tervezik a tanulmányutat, de ha a jég megmarad, Eötvös Lóránd báró akár márcziusig is elviseli az eszkinőélet viszontagságait.

* **Halálozás.** Részvétel értesülünk, hogy özv. *Györgyovics Miklósné*, született Nagy Mária új-sori lakásán tegnap 72 éves korában elhunyt. Halálát leányai Karolin férjzett Krén Alajosné, Mariska, Székely Istvánné, továbbá számos testvére és unokája gyászolja. Temetése ma délelőtt 9 órakor lesz a róm. kath. vallás szertartása szerint Bihar-Püspökiben.

* **Városi tisztviselők országos egyesülete.** *Kemény Béla*, Pápa r. tanácsu város főpennája még 1898-ban mozgalmat indított, hogy az ország összes városi tisztviselői tömörüljenek országos szövetséggé. A mozgalom pártolás hiányában elaludt. Kemény most újabb buzdító felhívást bocsátott ki tisztviselőkhöz a következőkben:

En ezennel újra felveszem a mozgalom fonatát és ezuttal ez uton kérem fel az összes magyar városok tanácsait és tisztviselőit, foglalkozzanak behatóan az eszmével és értesítsenek alábbi czímen levél útján arról, vajjon óhajtják-e a magyar városok közigazgatása és annak tisztviselői érdekét szolgáló »városi közigazgatási tisztviselők országos egyesülete« eszméjének megvalósítását, mikor és hol óhajtják az alakuló gyűlés megtartását.

E mozgalom programja természetesen ma is az, melyet négy év előtt felhívásomban közzétettem. Alakítsuk meg: A városi tisztviselők országos egyesületét! és legyen az egyesületnek az a czélja, hogy az ország összes városi tisztviselői egy közös táborba toborzódva, közös igyekezettel és egyesült erővel, mint egy test és egy lélek hassanak a városi közigazgatás kóros tüneteinek orvoslására, vagy legalább is tovább terjedésének megállítására, a városi közigazgatási tisztviselők helyzetének javítására, társadalmi bajainak lehető megszüntetésére. Terjeszkedjék ki ez egyesület mindenüvé, hol a magyar város közigazgatás és azok tisztviselői érdekében tenni való mutat-

kozik. Legyen védője és képviselője a városi közigazgatás és tisztviselői jogos kívánalmainak.

* **A Mannlicher őse.** A régi jóidőkből egy ereklyét őriz Nagyvárad városa a levéltárban: egy kovás puskát, a Mannlicher derék őseit. A régészeti egyesület az iránt kereste meg a várost, hogy ezt a régi emléket, amely lehet valamelyik harczi dicsőség részese, a város engedje át a Múzeum fegyvertára számára. A városi tanács mindenesetre eleget tesz a kérelemnek s méltóbb helyére kerül a kovás flinta.

* **Apró hírek.** A két ételosztóban a tegnapi napon kiosztottak 1381 adag levest, ugyanannyi adag kenyeret, azonkívül 35 egész kenyeret. A két melegedő helyen meghalt 24 férfi és 18 nő. Adományként érkezett Ritoók Zsigmond kir. ítélőtáblai elnöktől 10 korona és Aufricht Mórtól 1 zsák liszt. — *Gergely* Lajosné K.-Magyar-utca 281. sz. a. lakásából a ház udvaráról tegnap virradóra eltűnt 5 liba. A rendőrség nyomozza a tettest. — *Találtak* egy tarka színű női gallért, átvehető a rendőrség 4. sz. szobájában. — *Elvesselt* egy hamvas színű fehér lábú három hónapos him bernáthegyikölyök kutya. Czézár névre hallgat. Ki hird ad róla, illő jutalomban részesül a rendőrségen.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: Gyurkovics lányok.

Szombat: Egy éj Velenczében (Strausz operettje.)

Vasárnap délután: A peleskei nótárius, este: Egy éj Velenczében.

Sugár Aranka a Boszorkányvárban.

Tegnap másodszer játszott szinpadunkon Kolozsvár kedvence a mi beteg primadonnánk helyett.

Ez alkalommal a Boszorkányvárban a Székely Irén feledhetetlen szerepét játszotta oly pajzán temperamentummal és oly nagy énekművészettel, hogy még a mi hütlenné lett kedvencünköt is feledtetni tudta.

Oly közvetlenül nyilatkoztak meg énekében a Boszorkányvár zenei szépségei, mint a hogy kevesen interpretálják most azt a vidéken. Az illusztris vendég mellett *Pintér* sváb suhancza, páratlan kedélyességével még inkább frappirozta a második felvonás nagy jelenetét.

Daési és Szatmári multságos figurái is általános tetszést keltettek. Nagy dicséretet érdemel az oly sokoldalú *Pogány* Janka, aki ügyesen pótolta *Amon Margitot*.

Az illusztris vendéget egész este ünnepelte az elég szépszámú közönség. Különösen az utolsó felvonásbeli betéte többször megismételték s *Sugár Aranka* szívesen engedett közönségünk óhajának, háromszor megismételve angolos kupléját. —os.

Barna Jolán vendéggjátéka. Ma, pénteken este vendégszereplés lesz a Szigligeti-színházban. *Barna Jolán*, a győri színtársulat kedvelt naivája lesz a vendég. A fiatal, talentumos művész, a ki nagyváradai leány, a *Gyurkovics leányokban* Miczit játsza. A vendégszereplésnek szerződötési czéja van.

Egy éj Velenczében. Holnap, szombaton újítja fel a színház Strausz gyönyörű muzsikájú operettjét, az *Egy éj Velenczében*-t. A repizre nagy gondal és ambícióval készült az operett társulat. Vasárnap megismétlik az operettet.

Monna Vanua bemutatása. A színház igazgatósága a páros bérlőkre való tekintettel

oszzák be most Nánay helyére, hanem az így üresen maradt órákat a tanári kar között oszzák meg s a jövő tanévre gondoskodjanak már most a Nánay helyének betöltése iránt.

Dr. *Vucskics* Gyula rámutat, hogy mindkét dolog úgy is külön fel van véve a tárgysorozatba s így majd azoknál a pontoknál határozanak.

Winkler Lajos szóval is ajánlja a jelenlévők foglaltakat. Már egyszer meg lett változtatva ez évben a tanrend; újabb változtatás a taneredményt veszélyeztetné.

A többi csoportigazgatók jelentéseivel együtt tudomásul vették.

A miniszteri „Utasítás”

A vallás- és közoktatásügyi miniszter által az elemi iskolák új szervezete tárgyában kiadott „Utasítás” nagy megütközést keltett annakidején az iskolaszékekben, miért is egy bizottságot küldtek ki, hogy annak megváltoztatása iránt felterjesztést készítsen a miniszterhez. A bizottság a felterjesztéssel elkészült s azt az elnök bemutatta.

Többek hozzászólása után a felterjesztést a jövő havi ülésre halasztották. Addig a most szétosztott „Utasítás” megismerik a tagok, a szintén kinyomtatott felterjesztéssel együtt.

Kell e polgári iskola?

A polgári iskolák párhuzamos osztályainak kérdése hosszabb vitát keltett. Az elemi iskolai tantestület a párhuzamos osztályok megszüntetését, a polgári iskola tanári testülete pedig az osztályok fenntartását javasolta.

Molnár Imre magasabb szempontból szólott a polgári iskolák fejlesztése ellen. Ha a polgári iskola megvalósítaná azt, hogy iparosok, kereskedők és munkásokat nevelne, áldozatok árán is fejlesztené, de a valóságban azonban szellemi proletárokat termel. Ezért veszélyes ezen iskola a mai szervezetében. Ma diploma után vágyik mindenki. Statisztikai adatokat sorol fel, hogy Budapesten aránylag sokkal több az érettségizett ember, mint Berlinben, Bécsben. A polgári iskolába tolnak, hogy az itt nyert kisebb képesítéssel szellemi pályára menjenek. A selejtesebb elemek a polgári és a kereskedelmi iskolákba tolongnak, hogy azután konkurrencziát csináljanak azoknak a kenyérkeresetben, akik a középiskolából kimaradtak. A párhuzamos osztályok eltörlése mellett van.

Dr. *Dóri* Ferencz szintén azt tartja, hogy a polgári iskola a szellemi proletárok nevelő intézete. Az iskolaszékeknek kell figyelmeztetni a szülőket, hogy rossz helyre mennek a polgári iskolába gyermekeikkel. Felemlíti, hogy a nagyvárosi polgári iskolában is az első és második osztályba százak járnak s a 4-ik osztályba alig jut fel ezek 20%-a. A párhuzamos osztályokat fokozatosan be kell szüntetni.

Ritoók Zsigmond általános érdeklődés mellett állott fel szólásra. Nézete az, hogy a törvény intenciója nem más, mint hogy bizonyos helyeken a polgárságnak szüksége van magasabb értelmi kifejlődésre. Nagyváradon nagyobb szellemi fejlettséget nyerhessen a polgár, mint pl. Kötlykuten. Ez volt célja a törvénynek a polgári iskolákkal s ha nem váltotta is be az élet, ebben nekünk több hibánk van, mint a törvénynek. Hogy Berlinben, Bécsben mi van, az semmit sem mond, mert hisz akkor szüntessük be a középiskolákat: a gymnasiumot, reált. Innen marad el a tanulók óriási része s a 8-ik osztályra kevés marad. Akik polgári iskolába akarnak járni, azokat nevelni kötelesek vagyunk. A gymnasium 4. osztályából kimaradókból óriási számú tisztviselők vannak, ezek félműveltek, míg a polgári iskola kifejlesztése esetén teljes befejezést nyújt az ismeretekből. Fell kell állítani a teljes polgári iskolát. Attól félnek, hogy az itt neveltek szoczi-

alisták lesznek. Ma már ez nem ijesztő, egymással szívesen vagyunk. Van benne sok igazság. A henyértelenséget nem lehet a polgári iskola megszüntetésével csökkenteni. Arról ad-janak statisztikát, hányan mennek a polgári iskolából az iparra, kereskedelemre, hányan kerülnek a közügyek intézésére a zöld asztalhoz. Az iskola 6. osztályúvá fejlesztésére kell törekedni s a párhuzamos is fennhagyni. Senkit sem lehet elzárni, hogy a ki szegény, ne mehessen polgári iskolába, hanem legyen favágó, földműves. Aki akar, menjen, küzdjön; sokan elbuknak, de sokan célzt érnek. A párhuzamos osztályok fenntartását pártolja s indítványozza, hogy az iskolaszék keresse meg a törvényhatóságot a polgári finiskola 5. és 6. osztályainak felállítására iránt. (Helyeslés.)

Gábel Jakab a bajt a középiskolákban látja. Aki a polgári iskola 4. osztályát elvégzi, az életben több, mint a ki a középiskolák 4-5. osztályát. Az nem sajnós, ha tanulni akarnak. A polgári iskolát ki kell fejleszteni áldozatok árán is. De nem helyesli, hogy a polgári iskola alsó osztályainál párhuzamos osztályok legyenek. Az 1-2. osztályon nem nyernek befejezett oktatást, ennél jobb az elemi 5-6. osztály, mert ott történelmet és alkotmánytant is tanítanak. Más eltérés a kettő között nincs. Irányítani kell a szülőket az elemi 5-6. osztály felé. A párhuzamos osztályt nem helyesli, de a polgári iskola 5-6. osztályának felállítását kívánja. Indítványozza, hogy az elemi 5-6. osztály tantervét akként módosítsák, hogy abból külön vizsgálat nélkül lehessen a polgári 3. osztályba átlépni.

Dr. *Grósz* Menyhért ellenkező nézetben van. Szerinte a polgári iskolának elvonó hatása van a középiskoláktól. A polgári iskolából, akiknek nincs tehetsége, megy iparosnak, kereskedőnek. Nem veszélyes az, ha a selejtese kimarad. A szülőket irányítani nincsen joga az iskolaszéknek. A párhuzamos osztályokat pártolja.

Hlatky Endre a statisztikából az ellenérveket is ki tudná mutatni. Minden iskolából kerül ki proletár. Az egyetemről is. A megélhetésért küzdenek ügyvédek, orvosok, azért az egyetemet nem lehet törölni. Dr. *Molnár* nagy kérdést érintett, magasabb eszme vezette, de ezt nem az iskolaszék oldhatja meg. Az élet tanítja meg a közönséget, hogy melyik pályára ne menjen. A szellemi proletárok ma már az egyetemekről kerülnek ki. Az képtelenség, hogy egy szülő visszatársa annak attól, hova adja gyermekét taníttatni. A szülők ugyanis tudják, hogy a polgári iskolából úgy sem lesz ügyvéd, orvos, bíró a gyermekük, hanem csak csekélyebb állást fog nyerni. Szépen fejtegette, hogy a szegény iparost nem lehet meggátolni abban, ha többet akar gyermekének adni, mint az elemi képzettséget. Ezt megszorítani nem lehet feladata a városnak. Cenzurát nem szabad gyakorolni. Egész lelkéből csatlakozik a Ritoók indítványához. Ma még nem lehet a polgári iskolát eldobni. Rámutat, hogy a mostani beiratásoknál a szülők sirtak, (sőt verekedtek) mert nem akarták felvenni gyermekeiket. Ne legyen a város gyám, a választást bízzák a szülőkre. Most az elemi 5-6. osztályok is telve vannak, mégis fel kellett állítani a polgáriban a párhuzamos osztályokat. A polgári iskola teljes kiegészítése most nincs napirenden. A párhuzamos osztályok fenntartását pártolja.

Dr. *Kecskeméti* Lipót a műveltség szempontjából kívánja a párhuzamos osztályokat. Ipariskola, vagy más ily intézmény felállítását sürgeti, s akkor kevesebb megy a polgári iskolába.

Dr. *Molnár* Imre magyarázza szavait. Nem ellensége a polgári iskolának, de mai szervezetében nem fejleszti, mert a célját helyteleníti. Ne a szellemi pályára törekvés

legyen a cél. Ha tisztán polgári foglalkozásra képesít, akkor helyes uton halad s szükségét pótol.

Szavazásra kerülő a sor, a párhuzamos osztály fenntartása mellett elfogadták a *Ritoók* Zsigmond és *Gábel* Jakab indítványát.

Az idő előre haladván, a többi ügyeket a jövő ülésen tárgyalják.

Este 7 órakor elnök az ülést bezárta.

UJDONSAGOK.

TAJEKOZTATÓ.

- Febr. 1. Az orvosegyetlet gyűlése d. u. 5 órakor a kába-képző intézetben.
 Febr. 1. Kath. Szabad Liczeum előadása.
 Febr. 8. A nagyvárosi kath. kör közgyűlése d. e. 11 órakor saját helyiségében.
 Febr. 8. Gazdasági és iparbank közgyűlése.
 Febr. 8. Biharmegyei Kereskedelmi ipar és terményhitelbank közgyűlése.
 Febr. 15. Kath. Szabad Liczeum előadása.
 Márc. 1. Kath. Szabad Liczeum előadás.
 Márc. 14. Kath. Szabad Liczeum előadása (estély).
 Márc. 29. Kath. Szabad Liczeum előadása.
 Apr. 18. Kath. Szabad Liczeum zártkörű gyűlése.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 8-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* **A katekizmus ügye.** Az újonnan felpezsdült katolikus élet egyik legjelentősebb mozzanata lesz a katekizmus átdolgozása. Ennek sikerétől függ az eredményesebb, hatásosabb tanítás. E téren is lehetőség szerint alkalmazni a szemléltető módszert, kiválókat a hittételeket, egyszerűbből vezetni a gyermekeket összetettebb, konkrétól absztrakt dolgokra, minél népiesebb stílusban, ez a katekizmus átdolgozásának célja. E cél minél teljesebb elérésére a munkát decentralizálta a magas püspöki kar s minél több hozzászólást kíván. Előértekezletet hívott össze ez ügyben dr. *Steinberger* Ferencz apát-kanonok tegnap délután 5 órára, melyen az elnöklő kanonokon kívül *Grócz* Béla kanonok, *Mártoncsik* Albert prem. rendű hittanár, *Makucz* Ernő zárdalelkész, *Halász* Gyula lelkigazgató, *Pálffy* Béla hittanár, *Serly* Viktor és *Kovács* József s. lelkészek vettek részt. A konferencián megmagyarázott irányelvek szerint minden alkalmas módon nyilváníthatja e fontos tárgyban nézetét, melyeket egységesítve terjeszt a központhoz *Steinberger* kanonok.

* **Beteg emberek szivarja.** Kerek két esztendeje kísérleteznek a nagy kir. dohányjövődék gyártási osztályában egy olyan szivar előállításán, amely legkevésbé árt a szervezetnek. Most végre meg van oldva a kérdés s a közeljövőben, mint teljesen megbízható helyről értesülünk, oda kerül a dohányosbuktok polczára egy új szivar, a beteg emberek szivarja: a *Delicias*. Tudvalevő dolog, hogy a dohányzás is egyike azoknak a szenvedélyeknek, amelyekről szinte lehetetlen lemondani. Hasztalan tiltja az orvos, hiába érzi a megátamodott tüdejű ember, hogy a nikotin mérgeket, nem tud megválni ettől az édes méregtől. Nos, a dohányjövődék ezekről a betegek-ről gondoskodik a *Delicias* forgalomba hozásával. A *Delicias* ugyanis olyan dohánylevélből készült, amelyet vegyi uton lehetőleg teljesen megfosztanak mérges tartalmától s a szivarnak vegyi uton aromikus ízt, illatot adnak. Kétfajta *Delicias* lesz. Az egyik, amely édes s a második kesernyős füstöt ont. Tízével izléses dobozba csomagolva kerül majd piacra a beteg emberek és gyöngé dohányosok ez új csemegéje.

* **A színház fűtőkészüléke.** Sok baja a városnak a színház fűtőkészülékével s a tanács felhívta *Keller* József budapesti vállalkozót, a fűtőkészülék készítőjét, hogy a hiá-

halasztotta el *Monna Vanna* premierjét e hétről. Maeterlinck szenzációs alkotását jövő héten hétfőn és kedden mutatja be a társulat, úgy tehát, hogy az első előadást a páros bérlek kapják.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 188.

Bérlet 115. sz.

Ma pénteken, 1903. január 30-án:

Gyurkovics leányok.

Vigjáték.

S Z E M É L Y E K:

Gyurkovicsné	— — —	Benkő Jolán
Katalin	— — —	P. Szép Olga
Sári	— — —	E. Kovács Mariska
Ella	— — —	Kulinyi Mariska
Miczi	leányai — — —	Barna Jolán
Terka	— — —	B. Horváth Irma
Liza	— — —	Horváth Irén
Klári	— — —	Anatlfy Margit
Radványi ezredes	— — —	Peterdy Sándor
Radványi Gida, báró	— — —	Erdélyi Miklós
Horkay Feri, tartalékos hadnagy, földbirtokos	— — —	Tóth Elek
Jankó, tót béres	— — —	Bérczi Gyula

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 frt. Zsólye 1 frt 50 kr. Kórszék 1 frt 20 kr., Tamlászek, 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szombaton, január 31-én:

Egy éj Velenczében.

Operette.

IRODALOM.

A Családi Regénytár legújabb kötetel. 24-ik és 25-ik kötet. A hiába való gazdagság. Regény. Irta Jeanne Mairat. Fordította Rada István dr. 26-ik kötet. Falusi történetek. Irta Vértesy Gyula. 27-ik kötet. Az ezer tő országából. Finn elbeszélések. Fordította Bán Aladár dr. — A Családi Regénytárt kiadja a Szent István-Társulat. Egy-egy kötet ára csinos vászonkötésben egy korona. Karácsonyi ajándéknak művelt katolikusoknak jobbat nem is ajánlhatnánk, mint a Szent István-Társulat egyszerű vállalatát, a Családi Regénytárt, amely az idei karácsonyi könyvpiacra is négy új kötetel állított be, úgy hogy most már 27 kötetből áll ez a három év előtt megindult vállalat. Jeanne Mairat regénye A hiába való gazdagság a modern amerikai társadalomból meríti tárgyát.

Vértesy Gyula, akit csak nemrég helyeztek át Budapestről Erdély bércei közé, hogy a legnehezebb helyek egyikén, Nagy-Szebenben mint kir. tanfelügyelő legyen a veszélyeztetett magyar érdekeknek előőrse, Falusi történetek cím alatt kedves novellagyűjteményével gyarapította a Családi Regénytárt. Tizenhat rajz és elbeszélés van e kötetben, melyekben általában a nagyváros léhaságait megutált léleknek vonzódása a faluhoz, a falusiak egyszerű, naiv életéhez, puritán becsületességéhez és erkölcsiéhez nyer kifejezést. De nem üres szentimentalizmus, igazi ideális szárnyalás Vértesynek ez a vonzódása az egyszerű, a nemes, a tiszta lélek után.

Rendkívül bájos a kötet két elbeszélése, Mili néni németje (a nagynéni hogyan szerezte belé 48-ban egy vértess tiszte) és A nagymama

álma (azon az éjjelen, mikor unokája az első bálban van). A többi rajzokban váltakozik a guny, a humor, itt-ott egy-egy kesernyős realisztikus festése a modern, léha erkölcsi felfogásnak — de ismételjük, az egész kötet egy nemes szárnyalású lélek megnyilatkozása.

Az ezer tő országából cím alatt Bán Aladár ügyes fordításban öt finn elbeszélést közöl. A Vértesy Falusi történetei után élvezetes változat ez a kötet: egész más nép, világ, gondolkodás vesz bennünket körül. Az egyszerű finn nép becsületessége, áldozatkészsége, bátorsága, jámborsága, erkölcsi fölfogása mozaikképekben áll előttünk.

Ajánljuk olvasóinknak úgy ezeket, mint a Családi Regénytár megelőző köteteit is. Megrendelhetők a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII, Szentkirályi-utca 28. szám.

NYILTTER.

Szabott árak!

China-ezüstgyári raktár

néven új, fényes, régi szükségét pótló üzlet nyílt meg Nagyváradon, a

BÉMER-TÉREN,

(Lukács aranyműves eddigi helyiségében).

A »CHINA-EZÜST GYARI RAKTÁR«-ban

művészi kivitelben és meglepően jutányos áron kaphatók a legmodernebb china-ezüst cikkek, leg-hirnevesebb elsőrangú gyárakból. Ezek a cikkek ma már alig nélkülözhetők az uri házakban s jutányos áruknál fogva a legalkalmasabbaknak bizonyultak a háztartásban. A legelőkelőbb ilyenmű gyárak remekei vannak felhalmozva a Nagyváradon most létesült china-ezüst raktárban, melynek megtekintésére felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét. 70.

MULATSAG.

FARSANGI NAP TÁR.

Jan. 31. A Biharmegyei Nőegylet kalikóbálja.
Jan. 31. Kiskereskedők táncestetéle.
Febr. 1. A 48-as népkör bálja.
Febr. 7. Postások bálja a Zöldfában.
Febr. 7. Tiszti-bál.
Febr. 15. Az izr. ögylet hangversenye és tánc estetéle.
Febr. 21. Honibál a Vöröskereszt javára.
Február 22. Tűzoltó bál a Zöldfában.

A holnapi calicóbál.

Holnap este tartja meg a biharmegyei nőegylet calicóbálját a kereskedelmi csarnokban. A fényes estetélyre a következő meghívót bocsátotta ki a rendezőség:

A Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet saját női-menedékháza javára Nagyváradon 1903. évi január hó 31-ik napján a Kereskedelmi Csarnok összes termeiben zártkörű *Calico-Bál* rendez. Özv. Báró Geliczey Félixné szül. Gróf Kornis Lujza elnök. A bál kezdeté 9 órakor. Belépő-díj: Személyenkint 2 korona. Jegyek előre válthatók a rendezőség tagjainál és január hó 29., 30., 31-ik nappalain özv. Grunwald Henrikné alelnökönél (Bémer-tér.)

A Calicó-bál rendezőinek névsora:

Balogh Sándor főhadnagy, Böszörményi Béla, Dr. Des Echerolles K. Sándor, Des Echerolles K. István, Eleméry Ferencz, Ficzek Emil, Géczy Imre, dr. Géher Lambert, Gliczy Géza főhadnagy, Knapp Lajos, Krajcsovicz János főhadnagy, Kugler Albert, dr. Markovics Manó, Medvigy Gábor, Millye Lajos főhadnagy, dr. Miskolczy Pál, Molnár Kálmán, Papp Kovács Ferencz főhadnagy, Sebő Mihály, Ujfalussy István, dr. Wertheimstein Henrik.

Igazságszolgáltatás.

A jövő havi esküdtek névsora.

A nagyváradi törvényszéknél működő esküdtbíróóság tagjait február hóra tegnap sorolták ki *Millye* Gyula táblabíró elnöklete alatt a következőkben:

Rendes esküdtek:

Petrovay Sándor kereskedő.
Moskovits Miksa bankigazgató.
Dr. Várnai Ferencz ügyvéd.
Habókay József ügyvéd B.-Ujfalva.
Kömlössy József városi tanácsos.
Gottán Imre ny. erdőész Eleds.
Petri Gyula reáltanár.
Nagy Lajos árvaszéki ülnök.
Lukács Gyula tojáskereskedő.
Váczy Sándor tanító.
Lévai Márton könyvkötő.
Weber Sándor tanító.
Gábor Áron főreálisk. tanár.
Gyémánti József gazdatiszt Nagyszalonta.
Jelinek Géza megyei adópénztárnok.
Varró Domokos kir. főmérnök.
Török Gyula tanító Nagyszalonta.
Ullmann József kereskedő.
Tatár Balázs gimn. igazgató Nagyszalonta.
Ertsey Dezső nyug. főszolgabíró M.-Keresztes.

Waldmann Márk ügyvéd.

Szilágyi Sándor timár.

Szűcs Sándor tanító Bors.

Fekete Sándor fényképész.

Gál János B.-Ujfalva.

Vajnovszky József lakatos.

Pfuhl Agoston h. pénzügyigazgató.

Vulkán József lapszerkesztő.

Vicsai István lakatos.

Tóth Albert árvaszéki ülnök Nagyvárad.

Helyettes esküdtek:

Ruszka Kálmán bankhivatalnok.

Gyagyovszky János kereskedő.

Friss Zsigmond kereskedő.

Nagy Gyula kefekötő.

Liptay László borbély.

Rákosi Viktor sütő iparos.

Csordacsics Ferencz építőmester.

Schmiedt Gyula könyvkötő.

Szolga Sándor kárpitós Nagyvárad.

TAVIRATOK.

Zichy Jenő kilépése a szabadelvű pártból.

Budapest, jan. 29. (Saj. tud. táv.) Zichy Jenő gróf ma bejelentette Podmaniczky bárónál a szabadelvű pártból való kilépését.

Harcz a kivándorlókkal.

Hamburg, jan. 29. (Saj. tud. táv.) Az amerikai és hamburgi hajó vállalatok szövetségre lépnek a magyar fumei hajó vállalatok ellen. Ennek oka pedig az, hogy állítólag a magyar kivándorlókat kényszerítik Fiumében hajóra szállani, holott Hamburg felé sokkal rövidebb és olcsóbb az útja.

halasztotta el *Monna Vanna* premierjét e hétről. Maeterlinck szenzációs alkotását jövő héten hétfőn és kedden mutatja be a társulat, úgy tehát, hogy az első előadást a páros bérleképek kapják.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 188.

Bérlet 115. sz.

Ma pénteken, 1903. január 30-án:

Gyurkovics leányok.

Vigjáték.

SZEMÉLYEK:

Gyurkovicsné	— — —	Benkő Jolán
Katalin	— — —	P. Szép Olga
Sári	— — —	E. Kovács Mariska
Ella	— — —	Kulinyi Mariska
Miczi	leányai — — —	Barna Jolán
Terka	— — —	B. Horváth Irma
Liza	— — —	Horváth Irén
Klári	— — —	Anatlfy Margit
Radványi ezredes	— — —	Peterdy Sándor
Radványi Gida, báró	— — —	Erdélyi Miklós
Horkay Feri, tartalékos hadnagy, földbirtokos	— — —	Tóth Elek
Jankó, tót béres	— — —	Bérczi Gyula

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Körszék 1 frt 20 kr., Támlaszék, 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzések 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szombaton, január 31-én:

Egy éj Velenczében.

Operette.

IRODALOM.

A Családi Regénytár legújabb kötetel. 24-ik és 25-ik kötet. A hiába való gazdagság. Regény. Irta Jeanne Mairet. Fordította Rada István dr. 26-ik kötet. Falusi történetek. Irta Vértessy Gyula. 27-ik kötet. Az ezer tó országából. Finn elbeszélések. Fordította Bán Aladár dr. — A Családi Regénytárt kiadja a Szent István-Társulat. Egy-egy kötet ára csinos vászonkötésben egy korona. Karácsonyi ajándéknál művelt katolikusoknak jobbat nem is ajánlhatnánk, mint a Szent István-Társulat időszerű vállalatát, a Családi Regénytárt, amely az idei karácsonyi könyvpiacra is négy új kötettel állított be, úgy hogy most már 27 kötetből áll ez a három év előtt megindult vállalat. Jeanne Mairet regénye A hiábavaló gazdagság a modern amerikai társadalomból meríti tárgyát.

Vértessy Gyula, akit csak nemrég helyeztek át Budapestről Erdély bércei közé, hogy a legnehezebb helyek egyikén, Nagy-Szebenben mint kir. tanfelügyelő legyen a veszélyeztetett magyar érdekeknek előőrse, Falusi történetek cím alatt kedves novellagyűjteményével gyarapította a Családi Regénytárt. Tizenhat rajz és elbeszélés van e kötetben, melyekben általában a nagyváros léhaságait megutált léleknek vonzódása a faluhoz, a falusiak egyszerű, naiv életéhez, puritán becsületességéhez és erkölcsiéhez nyer kifejezést. De nem üres szentimentalizmus, igazi ideális szárnyalás Vértessynek ez a vonzódása az egyszerű, a nemes, a tiszta légkör után.

Rendkívül bájos a kötet két elbeszélése, Mili néni németje (a nagynéni hogyan szeretett belé 48-ban egy vértessy tisztbe) és A nagymama

álma (azon az éjjelen, mikor unokája az első bálban van). A többi rajzokban váltakozik a guny, a humor, itt-ott egy-egy kesernyős realisztikus festése a modern, léha erkölcsi felfogásnak — de ismételjük, az egész kötet egy nemes szárnyalású lélek megnyilatkozása.

Az ezer tó országából cím alatt Bán Aladár ügyes fordításban öt finn elbeszélést közöl. A Vértessy Falusi történetei után élvezetes változat ez a kötet: egész más nép, világ, gondolkodás vesz bennünket körül. Az egyszerű finn nép becsületessége, áldozatkészsége, bátorsága, jámborsága, erkölcsi felfogása mozaikképekben áll előttünk.

Ajánljuk olvasóinknak ugy ezeket, mint a Családi Regénytár megelőző köteteit is. Megrendelhetők a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII, Szentkirályi-utca 28. szám.

NYILTTER.

Szabott árak!

China-ezüstgyári raktár

néven új, fényes, régi szükségét pótló üzlet nyílt meg Nagyváradon, a

BÉMER-TÉREN,

(Lukács aranyműves eddigi helyiségében).

A »CHINA-EZÜST GYARI RAKTÁR«-ban

művészi kivitelben és meglepően jutányos áron kaphatók a legmodernebb china-ezüst cikkek, leg-
hirnevesebb elsőrangú gyárakból. Ezek a cikkek ma már alig nélkülözhetők az uri házakban s jutányos áruknál fogva a legalkalmasabbaknak bizonyultak a háztartásban. A legelőkelőbb ilyenmű gyárak remekei vannak felhalmozva a Nagyváradon most létesült china-ezüst raktárban, melynek megtekintésére felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét. 70.

MULATSAG.

FARSANGI NAPTAR.

Jan. 31. A Biharmegyei Nőegylet kalikóbálja.
Jan. 31. Kiskereskedők táncestélye.
Febr. 1. A 48-as népkör bálja.
Febr. 7. Postások bálja a Zöldfában.
Febr. 7. Tiszti-bál.
Febr. 15. Az izr. Nőegylet hangversenye és tánc estélye.
Febr. 21. Honibál a Vöröskereszt javára.
Február 22. Tüzlőtöl bál a Zöldfában.

A holnapi calicóbál.

Holnap este tartja meg a biharmegyei nőegylet calicóbálját a kereskedelmi csarnokban. A fényes estélyre a következő meghívót bocsátotta ki a rendezőség:

A Biharmegyei és Nagyvárad Nőegylet saját női-menedékháza javára Nagyváradon 1903. évi január hó 31-ik napján a Kereskedelmi Csarnok összes termeiben zártkörű *Calico-Bált* rendez. Özv. Báró Geliczky Félixné szül. Gróf Kornis Lujza elnök. A bál kezdete 9 órakor. B-
lépő-díj: Személyenként 2 korona. Jegyek előre válthatók a rendezőség tagjainál és január hó 29., 30., 31-ik nappalán özv. Grunwald Henrikné alelnökönél (Bémer-tér.)

A Calico-bál rendezőinek névsora:

Balogh Sándor főhadnagy, Böszörményi Béla, Dr. Des Echerolles K. Sándor, Des Echerolles K. István, Eleméry Ferencz, Ficzek Emil, Géczy Imre, dr. Géher Lambert, Ghiczey Géza főhadnagy, Knapp Lajos, Krajcsovic János főhadnagy, Kugler Albert, dr. Markovics Manó, Medvigy Gábor, Millye Lajos főhadnagy, dr. Miskolczy Pál, Molnár Kálmán, Papp Kovács Ferencz főhadnagy, Sebő Mihály, Ujfalu István, dr. Wertheimstein Henrik.

Igazságszolgáltatás.

A jövő havi esküdtek névsora.

A nagyváradai törvényszéknél működő esküdtbírószág tagjait február hóra tegnap sorolták ki *Millye* Gyula táblabíró elnöklete alatt a következőkben:

Rendes esküdtek:

Petrovay Sándor kereskedő.
Moskovits Miksa bankigazgató.
Dr. Várnai Ferencz ügyvéd.
Habókay József ügyvéd B.-Ujfalu.
Kömlyösi József városi tanácsos.
Gottán Imre ny. erdőész Eledd.
Petri Gyula reáltanár.
Nagy Lajos árvaszéki ülnök.
Lukács Gyula tojáskereskedő.
Váczy Sándor tanító.
Lévai Márton könyvkötő.
Weber Sándor tanító.
Gábor Áron főreálisk. tanár.
Gyémánti József gazdasági Nagyszalonta.
Jelinek Géza megyei adópénztárnok.
Varró Domokos kir. főmérnök.
Török Gyula tanító Nagyszalonta.
Ullmann József kereskedő
Tatár Balázs gimn. igazgató Nagyszalonta
Ertsey Dezső nyug. főszolgabíró M.-Keresztes.
Waldmann Márk ügyvéd.
Szilágyi Sándor timár.
Szűcs Sándor tanító Bors.
Fekete Sándor fényképész.
Gál János B.-Ujfalu.
Vajnovszky József lakatos.
Pflübl Agoston h. pénzügyigazgató.
Vulkán József lapszerkesztő.
Vicsai István lakatos.
Tóth Albert árvaszéki ülnök Nagyvárad.

Helyettes esküdtek:

Ruszka Kálmán bankhivatalnok.
Gyagyovszky János kereskedő.
Friss Zsigmond kereskedő.
Nagy Gyula kefékötő.
Liptay László borbély.
Rákosi Viktor sütő iparos.
Csordacsics Ferencz építőmester.
Schmiedt Gyula könyvkötő.
Szolga Sándor kárpitós Nagyvárad.

TAVIRATOR.

Zichy Jenő kilépése a szabadelvű pártból.

Budapest, jan. 29. (Saj. tud. táv.)
Zichy Jenő gróf ma bejelentette Podmaniczky bárónál a szabadelvű pártból való kilépését.

Harcz a kivándorlókkal.

Hamburg, jan. 29. (Saj. tud. táv.)
Az amerikai és hamburgi hajó vállalatok szövetségre lépnek a magyar fiúmei hajó vállalatok ellen. Ennek oka pedig az, hogy állítólag a magyar kivándorlókat kényszerítik Fiumében hajóra szállani, holott Hamburg felé sokkal rövidebb és olcsóbb az útja.

Lemondott képviselők.

Budapest, jan. 29. (Saj. tud. táv.)
Janics Imre nyitrai országgyűlési képviselő lemondott mandátumáról, hogy az esztergomi közjegyzői állását elfoglalhassa.

Ruffi Pál, Ujbánya képviselője szintén lemondott mandátumáról, s az országos gyermekmenhely igazgatójává nevezték ki. Helyére Wickenburg Márk államtitkárt jelölik.

Korn Arthur ítélete jogerős.

Budapest, január 29. (Saj. tud. táv.)
Korn Arthur a kiutasított szász igazgató semmisségi panaszát a Kuria elutasította.

Öngyilkos ügyvéd.

Nyitra, január 29. (Saj. tud. táv.)
Gutvild Pál nyitrai ügyvéd anyja sirján agyonlőtte magát. Tettének oka ismeretlen. Az öngyilkos ügyvéd iránt városszerte általános a részvétel.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Írta: Sienkiewicz Henrik.

188

E pillanatban az ablakok alatt nagy zivalfogott föl, ezerek hangja vegyült egybe, mint a tenger hullámainak morgása és mielőtt a tanácskozáknak idejük lett volna a kérdezősködése, felhangzott a kiáltás:

— Tüzfény piroslik az égen! Tüzfény piroslik az égen!

— És ez ige testlé lőn, — mondá Gross-wayer. — A bástyákra!

A terem egyszerre kiürült.

Nemsokára az ágyuk dörögtek a város falain, hirdelve a lakosságnak és a környéknek, hogy az ellenség közeledik.

Az égboltozat kelet felé az egész látóhatáron vérvörös lett már. Mintha tüztenger hullámai közeledtek volna a városhoz.

A herceg ezalatt Samoscsához vonult és a tatártábor szétverte, amint azt Cichoeki már elbeszélte, a várost megerősítette és rövid idő alatt megszólíva bevehetetlenné tette. Szerzetusi Longinussal és a zászlóalj egy részével a várban maradt Weyhernél, a walecki starostánál a herceg pedig tovább vonult Varsó felé, hogy az országgyűléstől új hadsereg szervezését kérje és egyszerűs mind a királyválasztáson is résztvegyen. Wisniewieckinek és az egész köztársaságnak a sorsa függött ettől a választástól, mert ha Károly herceget választják meg, a háborúpárt kerül a hatalomra, a herceget bízzák meg a fővezérlettel és így élethál-harc fog folyni Chmielnickij ellen. Kázmér herceg, habár a személyes bátorságáról híres hadvezér volt, Ossolincki kancellár politikájának híve, szívesen egyezkedett volna a kozákokkal és tett is volna nekik nagy engedményeket. A két testvér nem fukarkodott az ígéretekkel és egyforma buzgalommal iparkodtak pártjuk erősítésére, ezért a választás eredménye sejtető sem volt. A kancellár hívei félték, hogy Wisniewiecki folyton növekvő hadi hírnevével és a nemesség közötti népszerűségével megszerzi a szavazattöbbséget Károly herceg részére. A herceg fel is akarta használni minden befolyását a jelöltje érdekében. Ezért mikor látta, hogy Samoscs kéllőleg megerősített, Varsóba sietett. Lemberget is kéllőleg megvédeltnek tartotta, mert Chmielnickij nem fog sok időt tölthetni a város ostromával, hiszen a sokkal erősebb Samoscs bevétele állt még előtte és az volt az ut a köztársaság szívébe. E gondolatok felderítették a herceget és új bizalmat csepegtettek a haza sorsán aggódó szívébe. Ő természetesen azt remélte, hogy ha Kázmér her-

ceg választatik is meg, a háboru elkerülhetetlen és hogy e borzasztó forradalom vértengerbe fog fulladni. Azt is remélte, hogy a köztársaság új hadsereget fog felszerelni, mert a kiegyezést is csak erős hadsereggel lehet megkötöni.

Ilyen gondolatokba merülve lovagolt a herceg egypár ezred kíséretében. Sagloba és Włodjowski az oldala mellett voltak. Az előbbi százszor is megesküdött, hogy keresztülviszi a Károly herceg megválasztását, mert ő ért a nemes testvéreinek a nyelvén és nagyon tud velők bánni. Az utóbbi a herceg kíséretét vezette.

Sienicben, Minsk mellett, a herceget váratlan és kellemes meglepetés fogadta. Grizeldis hercegnőt találta ott, aki a lithvániai Brestből ment Varsóba, hogy ott nagyobb biztonságban legyen, de meg azt is remélte, hogy a herceget is ott fogja találni. A hosszú távollét után boldogan üdvözölték egymást. A hercegnő, habár ritka bátorszívű nő volt, szivettépő zokogással vetette magát férje karjai közé. Órák hosszáig nem tudott lecsendesedni, mert hiszen régen földadta már a reményt, hogy viszontlátják egymást. És most megengedte az Isten, hogy viszontlát-hatja az urát, tisztelettel környezetben, dicsőséggel teljesen, mint a legnagyobb hadvezért és a köztársaság egyetlen reménységét. A hercegnő könnyező szemekkel nézte a férje lesóványodott napbarnított arcát és nemes homlokát, amely a gond és fáradtság mély barázdákat szántott. A hercegnő szemei veresek voltak az álmatlanu, eltöltött éjszakáktól. Udvarhölgyei vele együtt zokogtak.

Lassanként megnyugodott a hercegi pár, bevonultak a községbe és a prépost házában szállottak meg. Itt megindult a kérdezősködés a barátok, udvarnokok és lovagok után. Ugy beszéltek mindazokról, mintha a családok tagjai volnának.

A herceg legelőször Szerzetusi felől nyugtatta meg a hercegnőt. Elmondta, hogy csak azért maradt Samoscsban, mert a búbánatával, amelylyel az Isten sújtotta, nem akar a nagyvárosi zajos életbe vegyülni, inkább a háboruskodásban és a munkában keres irt a szive seibe. A herceg aztán bemutatta Saglobát és alaposan földicsérte.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Határidők.

	Budapest, jan. 29.
Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	—
Káposzta, repce, aug.	6.96

Értéktőzsde.

	Budapest, jan. 29.
Osztrák hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Allamvasut	—
Rimamurányi	509.50
Magyar jelzálog	472.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

	a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. jan. 29-én.
Magyar aranyjárdék 4	121.—
Magyar koronajárdék	94.—
Magyar vasuti köl sön aranyban 4/3	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2/3%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	100.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	—
Horvát szlavonföldterhermentési kötvény	99.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	201.50
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	161.50
Osztrák járadék papirban	100.50
Osztrák járadék papirban	100.50
Osztrák járadék aranyban	121.—
Osztrák korona járadék	101.50
Osztrák államsorsjegyek	156.50
Osztrák magyar bank részvény	15.70
Magyar hitelbankrészvény	754.—
Osztrák hitelintézet részvény	703.25
Párisi vista	95.47
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.08
Németbirodalmi márka	117.15
Londoni vista	239.95
20 márkás arany	23.41

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Szabó és Hajnal

fűszer-, csemege- és vadkereskedése
NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA.
Városi és vidéki telefon 251. sz.

Mélyen tisztelt vevőinknek szives tudomására hozzuk, hogy eddigi üzletünket modern berendezéssel és új helyiség hozzávételével kibővítettük, valamint fűszer-, csemege-raktárunkat is jóval megnagyobbítottuk, úgy, hogy a legnagyobb igényeknek is megfelelhünk, még azon nagyvárosias szokást is behoztuk, hogy igen tisztelt vevőink kényelmére a megrendelendő árukat naponta kétszer, délelőtt és délután, saját e célra készített fogatunkkal hazaküldjük. Kérjük úgy a helybeli, mint a vidéki vevőinket, b. látogatásaikkal és megrendeléseikkel megtisztelni. — Magunkat ajánlva, maradtunk

tisztelettel
SZABÓ és HAJNAL.

Kiadó lakás.

A Kossuth-utcai Mezey-házban a II-ik emeleten egy **6 szobás utcai lakás** f. évi május 1-től kiadó.
Bővebbet a házmesternél. 180.

Meghívó.

A nagyváradai tisztviselők fogyasztási szövetkezete

évi rendes közgyűlését

f. évi február hó 15-én délelőtt tizenegy órakor Nagyváradon a vármegyeház kis termében tartja meg, melyre az üzlet-rész-tulajdonosokat ezennel meghívom.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság évi jelentése.
2. Felügyelő-bizottság jelentése.
3. A zár-számadások előterjesztése és a felmentvény megadása.
4. Üzleti nyereség felosztása.
5. Az alapszabályok 15. §-ának 7-ik pontjának megfelelően teendő indítványok.
6. 2 igazgatósági, 3 felügyelő-bizottsági rendes-, 2 póttag választása.

Beöthy László,
elnök.

A mérleg és évi jelentés a közgyűlés előtt 14 nappal a nagyváradai tisztviselők Otthona helyiségében megtekinthető. 131.

Olcsó lakás.

Nagy Teleky-utczán, a Kath. Legényegylet házában, az emeleten egy utcai és egy udvari szép tágas, világos, egymásba nyíló szoba minden órán olcsó áron kiadó.

Értekezhetni a házmesternél ugyanott.

127.

A „TISZANTUL“

pártoktól és érdekköröktől független politikai napilap. Az Alföld legolvasottabb lapja s Nagyváradon, Bihar- és a szomszéd megyékben rendkívül nagy elterjedésnek örvend.

Előfizetési ára:

Nagyváradon negyedévre . . . 5 korona
Vidéken 6

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a lat. szert. kath. lelkesi hivatalok számára egyházhatósággal jóváhagyott következő nyomtatványok:

Kereszteltek }
Bérmáltak }
Egybekeltek } anyakönyve, diósgyőri
Meholtak } papíron.
Megtértek }
Eltértek }

Bevétel }
Kiadás } templomszámadáshoz.

Alapítványok törzskönyve.
Anyakönyvek belürendes mutatója.
Jegyesek naplója.

Kereszteltek }
Egybekeltek } anyakönyvi kivonata.
Meholtak }

Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.

Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
Esperesi gyűlés jegyzőkönyve.
Jelentés alapítványokról.
Évi jelentés iskolákról.
Templomi leltár.
Catalogus librorum.
Családi értesítő.
Elbocsájtó levél.
Keresztelési jegy.
Keresztelési Emlék.
Esketési jegy.
Iktató könyv.
Kézbesítő könyv, kötve.
Imádság a szt. mise után (kemény papíron).

Kiadóhivatalunknál megrendelhetők

a Szent Vincze Intézet kiadásában megjelent b. e. NOGÁLL JÁNOS szerkesztette hitbuzgalmi munkák:

(Director instituti etiam sacra assignat pro pretio libellorum.)

Krisztus követése. 80 fillér, 8, 12, 16 korona.

Ligouri Szent Alfonz Vezérkönyve. 3 korona.

Boldogasszony követése. 2 korona 40 fillér.

B. Skupuli Lőrincz Lelki Harca. 2 korona.

Szeráf Hangok Szent Teréziától. 2 korona 40 fillér.

Keresztény Vezércikkek. 2 korona.

Az Urangyala, füzve 2 kor.

Liliomszálak, füzve 3 kor.

Csarnok, 3 korona.

Szent Halmok, 3 korona.

Eredeti bolti áron kaphatók a PUSTET-fele liturgikus könyvek:

Breviarium, Missale, Pontificale Rituale etc.

Szent László nyomda

elvállal és készít:

izléses kivitelben

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos áruk mellett.

Névjegyekben, eljegyzési s esketési jelentésekben folyton a legujabb.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Nyomdai műintézetünkben a legnagyobb körültekintéssel készítettnek:

Hírlapok, folyóiratok, könyvek, füzetek, röpiratok, körlevelek, falragaszok,

hirdetmények,

részvények, árjegyzékek, jegyzőkönyvek, pénz- és hitelintézeti nyomtatványok.

étlapok,

meghívók, szinlapok,

egyházi és mindennemű világi nyomtatványok,

névjegyek, tánczrendek,

palackfeliratok, sorsjegyek,

gyászjelentések,

levélpapírok és borítékok,

valamint más itt elő nem sorolt nyomtatványok.

Kiadóhivatalunkban megrendelhetők

a gör. szert. kath. lelkesi hivatalok számára főhatóságilag jóváhagyott következő román nyelvű egyházi nyomtatványok:

1. Informatio papi özvegyekről s árvákról.	12. Bevételi } számadás-ivek.
2. Megtértek jegyzéke.	13. Kiadási } számadás-ivek.
3. Hitehagyottak jegyzéke.	14. Adósok jegyzéke.
4. Elvált házasságok jegyzéke.	15. Kereszteltek } anyakönyvi kivonata.
5. Szertartás szerinti vagy házasságok jegyzéke.	16. Egybekeltek } anyakönyvi kivonata.
6. Vegyes házasságok jegyzéke.	17. Meholtak } anyakönyvi kivonata.
7. Jelentés a kántor-tanító magaviseletéről.	18. Esperesi látogatás jegyzőkönyve.
8. Kimutatás a plebánia állapotáról.	19. Iskolai jelentés.
9. Kereszteltek } anyakönyve, diósgyőri	20. Jelentés a templompénztár számadásairól.
10. Egybekeltek } papíron.	21. Kereszteltek } anyakönyvi másolata.
11. Meholtak } anyakönyvi kivonata.	22. Egybekeltek } anyakönyvi másolata.
Anyakönyvek félbörbe kötve vászontáblával 50 iv 9 korona, 100 iv 15 korona.	23. Meholtak }

Hivatalos levélboríték, levélpapírok, névjegyek, meghívók, körlevelek s más nyomdai szakba vágó munkákat gyorsan és jutányos áron készítünk.

KÖNYVNYOMDA.

Tömöntöde.

Disz és műkönyvkötészet.

Vonalzó intézet.

Ruggyanta bélyegző gyártás.